

SİMİT ve PEYNİR'le "BİLİMİNSANİ ÖYKÜLERİ"

James
Murray
Spangler

(1848 - 1915)

Yazan ve Çizen:
Bilgin Ersözlü

Yıl 1858. ABD'nin Ohio eyaletinde, Spangler ailesinin evindeyiz. James'in annesi o gün evde temizlik yapıyor.

James,
kitap okumaya biraz ara ver de
dışarı çık haydi. Yerleri süpürüyorum,
toz olacak bu oda.

Ben de sana
yardım edeyim anneciğim.

Aferin James'e.
Ev işlerine yardım ediyor
anlaşılan.

Evet. Aferin James.

Eksik olma oğlum ama yerleri
süpürürken bana son yardım ettiğinde
öksürük tutmuştu seni. Hatırladın mı?
Bunun tekrar etmesini istemem.
Bahçeye çıkıp oyna sen,
ben hallederim.

Temizlik yapılırken
James neden öksürüyor
sence Peynir?

Öhö, öhö!
Yine öyle oldu galiba.
Peki, sana kolay gelsin
anneciğim.

Bilmem ki.
Toza karşı alerjisi
vardır belki.

Tozdan kaçan James bahçeye çıkar.

İyi de, yaz tatilindeyiz.
Birlikte oyun oynayabileceğim
arkadaşım kalmadı ki mahallede.
Herkes tatilde. Ne
yapsam acaba?

Şu arkadaki ağaçtan kiraz
toplayıp yiyebilir mesela.
Taze taze... Şlap!

Nasıl da gördün
kirazları hemen!

James çevresinde bulduğu malzemeleri kullanarak küçük bir yelkenli yapar ve bahçelerindeki küçük süs havuzunda onunla oynayarak vakit geçirir.

Şu dalı da
biraz çamurla ceviz
kabuğunun içine tutturdum mu
yelkenlim tamamdır!

İçine de birkaç karınca koyup
gezdirsin bari!

Ha ha ha!
Şaka maka, çok becerikli bir
çocuğa benziyor
bu James.

James Murray Spangler
çocukluğundan itibaren etrafında
gördüğü malzemelerin özelliklerini
merak eder. Düzeneklerin,
makinenin nasıl çalıştığını
inceler. Modeller, maketler yapar.
Ne var ki erken yaşta çalışmak
zorunda kaldığı için ilgi duyduğu
alanda eğitim görme olanağı
bulamaz. Ancak bol bol kitap okur.
Gazete ve dergilerden dünyadaki
bilimsel ve teknolojik gelişmeleri
takip eder...

Gündüzleri bir firmada satış elemanlığı yapan James, akşamları evdeyken yaşamı kolaylaştıracak buluşlar üzerinde çalışır.

Hasatta kullanılan şu makinelerin arkasına şöyle bir metal parça takarsak, bıçağı ekinlerin boyuna göre ayarlayabiliriz. Bu sayede daha verimli bir hasat yapmak mümkün olabilir.

İyi fikir bence.

Bence de.

Hasat makinesine eklediği parça çiftçiler tarafından çok beğenilir. Bu durum, James'i başka buluşlar yapma yolunda cesaretlendirir. Bir başka projesinde o yıllarda yeni yeni yaygınlaşmaya başlayan bisikletleri yolcu taşımada kullanılabilecek bir araca dönüştürmeyi dener.

Evet, belki at arabası kadar hızlı olmayacak ama yine de şehir içi kısa mesafelerde yolcu taşımada ya da ailece yapılacak kır gezintilerde işe yarayabilir.

Hımm!

Hımm!

Ne var ki bu projesi pek başarılı olmaz.

Yürüsek daha hızlı giderdik yani!

Of! Puf! Ben yaptım ama kendim bile beğenmedim. Bisikletle yolcu taşımak ne zormuş böyle! Öh, öh!

Tüh! Tutmadı bu buluş.

Tek bir yolcu olsa neyse de, pedal çevirerek böyle bir ağırlığı çekmek... Hele yokuş çıkmak!

James Murray Spangler kimi başarıyla kimi başarısızlıkla sonuçlanan pek çok proje üzerinde çalışırken yıllar geçer. James, bir firmada akşamları temizlik görevlisi olarak işe girer.

Öhhö, öhhöö! Solumak zorunda kaldığım şu toz beni mahvediyor. Bir çare bulmalıyım.

Süpürmeden önce hafifçe ıslatsa yerleri keşke. O kadar toz kalkmaz o zaman.

Bence bilgi ve becerilerini kullanıp daha iyi bir çare bulacak James Amca.

James Murray, takip eden haftalar boyunca yeni projesi üzerinde çalışır. Kullandığı malzemeler bir dikiş makinesinin elektrikli motoru, birkaç lastik kayış, bir pervane, bir boru, bir sopa, bir metal kutu, birkaç dişli, birkaç vida, bir fırça ve evdeki yastıklardan birinin kılıfından ibarettir.

Çalışıyor! Çalışıyor! Hem de hiç toz kaldırmadan süpürüyor yeri. Yaşasın! Başardım!

Bravooo!

İşte bu! Aslan James Amca!

James Murray Spangler'ın tasarlayıp ürettiği bu alet hafifti, verimli çalışıyordu, kullanımı kolaydı, tozu ve kırıntıları torbasında depolayabiliyordu. Bu da daha "temiz" bir temizlik yapılmasına olanak sağlıyordu. Herhangi bir mühendislik ya da tasarım eğitimi almadan hayata geçirdiği bu buluş kısa zamanda dünyanın dört bir yanında milyonlarca eve girdi. James Murray Spangler modern yaşamın vazgeçilmez eşyalarından biri olan elektrikli süpürgeyi bulmuştu!

Peki tozlu ortamlarda niye bu kadar çok öksürüyormuş, bir de onu öğrenseydik. Herkes öksürmüyor da, ondan soruyorum.

James Amca'nın solunum yollarıyla ilgili bir rahatsızlığı varmış, astım hastasıymış Simitçiğim. O yüzden toza karşı çok hassasmış.